

Projekt

z dnia 18 kwietnia 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY MSZANA**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) w związku z art. 176 pkt. 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 ze zm.)

**Rada Gminy Mszana
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024 – 2026 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mszana.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024-2026

WPROWADZENIE

Rodzina jest fundamentalnym i pierwszym środowiskiem życia dziecka. Jest naturalnym środowiskiem wychowawczym zapewniającym prawidłowy rozwój wszystkich ich członków. To podstawowa komórka społeczna. W rodzinie dziecko jest poddawane procesowi socjalizacji, podczas którego przekazywane są i wpajane normy, wartości i wzorce osobowe. Rodzina, jako pierwsze najważniejsze środowisko w życiu dziecka w sposób świadomy i nieświadomy kształtuje osobowość dziecka oraz przygotowuje je do pełnienia określonych ról społecznych. Prawidłowo funkcjonująca rodzina zapewnia bezpieczeństwo emocjonalne swoim członkom i przystosowuje dzieci do życia w społeczeństwie.

W obecnym czasie ludzi charakteryzuje konsumpcyjny, luźny styl życia, odmienny od zasad, tradycji, pogoń za pieniądzem, ciągły brak czasu, ze skłonnościami do używek, przemocy. Wszystkie te zjawiska przenoszone na grunt rodziny, mogą stanowić ogromne zagrożenie dla procesu wychowania dzieci i młodzieży. Dezorganizacja rodziny to stan, w którym członkowie rodziny nie wykonują swoich wzajemnych obowiązków, gospodarstwo domowe ulega rozpadowi, postawy rodziców stają się buntownicze, przeciwstawne, zanikają jej funkcje socjalizacyjne, a przede wszystkim wychowawcze. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, złe lub błędne wypełnianie ról społecznych, powoduje jej destrukcję. Następuje przekazanie złych wzorców, z którymi identyfikują i utożsamiają się dzieci. Rodzina z problemami opiekuńczo-wychowawczymi nie spełnia swoich podstawowych zadań, a problemy te mogą wynikać z niedojrzałości życiowej rodziców, która powoduje zaburzenia w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych, wyuczonej bezradności życiowej, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaburzonej struktury rodziny (rodzina niepełna), słabości charakteru i ulegania niekorzystnym wpływom otoczenia, uzależnienia od środków psychoaktywnych, przemocy domowej, chorób psychicznych i somatycznych. W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie radzi sobie z problemami, w szczególności gdy sytuacja taka powoduje zagrożenie zdrowia lub życia dzieci, niezbędna jest interwencja odpowiednich służb. Dlatego też obowiązkiem gminy jest dbanie o dobro swoich mieszkańców, a co za tym idzie wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m. in. opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024-2026 zwany (Programem), jest kontynuacją Programu realizowanego w latach 2021-2023.

Gminny program wspierania rodziny w Gminie Mszana jest priorytetem do utworzenia spójnego systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci, ponieważ rodzina to „podstawowe środowisko życia i wychowania dziecka”.

Bardzo ważnym zadaniem na terenie Gminy Mszana jest organizacja skutecznego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Systemowe wsparcie umożliwia zapewnienie potrzebującym jednostkom bezpieczeństwa i stabilizacji, wskazuje jak profesjonalnie, stosownie do okoliczności reagować na

potrzeby ludzkie. Koncentracja na rodzinie, jej roli, zasobach i deficytach, związana jest z jej fundamentalnym znaczeniem. To w niej każda osoba od najmłodszych lat obserwuje otaczający świat społeczny, uczy się go nazywać, klasyfikować, uznawać za przyjazny lub wrogi, przyswajać wspólne wartości lub je odrzucać. Świadomie i nieświadomie przejmując jako własne przekazywane w rodzinie treści, zachowania, zwyczaje, tradycje, co w znacznym stopniu kształtuje późniejszą osobowość. Dlatego tak ważne jest, aby rodzina funkcjonowała prawidłowo, zapewniając odpowiednie warunki do rozwoju wszystkich swoich członków, a w szczególności dzieci.

Jednym z warunków efektywności Programu jest stała i ścisła współpraca m.in. ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami w tym oświatowymi, kościołami, podmiotami leczniczymi, związkami wyznaniowymi czy organizacjami społecznymi.

Wspieranie rodziny to ogół działań osób, instytucji, organizacji i służb skierowanych do rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak również zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania ich funkcji. Instytucje i służby są zobligowane do wspierania rodziny i podjęcia stosownych działań. Łączenie kompetencji różnych instytucji podnosi skuteczność udzielanej pomocy i umożliwia szybką reakcję na zaistniały problem. Ponadto kluczową rolę odgrywa podnoszenie kompetencji zawodowych osób realizujących Program. Współpraca podmiotów i wzrost standardów pracy przyczyniają się do skutecznego wspierania rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, którego efektem powinna być poprawa ich funkcjonowania i społecznego postrzegania, jak również udoskonalenie metod i technik świadczonego wsparcia.

Szczególne znaczenie w tej kwestii odgrywa praca z rodziną, prowadzona przez zatrudnionego w Ośrodku Pomocy Społecznej w Mszanie asystenta rodziny, którego zakres kompetencji określa ustawa o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej, jak i pracowników socjalnych. Ośrodek ustanawia asystenta rodziny nie tylko w przypadku postanowienia Sądu, ale też na wniosek rodziny. W przypadku zaistnienia wskazanych okoliczności asystent rodziny, we współpracy z pracownikiem socjalnym oraz przy aktywnym udziale rodziny, sporządza plan pracy i podejmuje kompleksowe działania. Praca z rodziną to podejmowanie działań w szczególności w formie: konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi (w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych) czy pomocy prawnej, zwłaszcza w zakresie prawa rodzinnego.

Prowadzona praca z rodziną ma na celu zapobieganie umieszczeniu w pieczy zastępczej dzieci z rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zaś w przypadku zaistniałej już sytuacji – powrót dzieci do środowiska naturalnego. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań, a rodzina jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności opiekuńczo-wychowawcze, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków. Rosnące zagrożenia wywierają potrzebę tworzenia programu oraz wspierania rodziny.

Wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są ważne ze względów społecznych, ekonomicznych i mają znaczenie dla wizerunku Gminy i rozwoju regionu. Obszarem do podejmowania działań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024 - 2026 będzie profilaktyka, wsparcie i przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego i optymalnego funkcjonowania poprzez:

- 1) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- 2) wspieranie rodzin o niskim statusie materialnym, szczególnie z problemami niepełnosprawności i bezrobocia:
 - a. aktywizacja zawodowa rodzin z problemem bezrobocia,

- b. zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich i zagrożonych dysfunkcjami rodzin posiłków w szkole,
 - c. współorganizowanie i współfinansowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin,
 - d. udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów, pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne i podręczniki,
 - e. współpraca wszystkich instytucji organizacji na terenie gminy Mszana zajmujących się pomocą rodzinie,
- 3) wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalanie zasobów tkwiących w rodzinach,
- 4) wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny jako:
- a. konstruktywne spędzanie czasu wolnego, edukacji, doboru właściwych metod wychowania, radzenia sobie w kryzysie,
 - b. promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psycho – edukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci, zwłaszcza w zakresie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024 – 2026,
 - c. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród mieszkańców gminy przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie aktywności rodziny, poprzez działania realizowane w środowisku lokalnym,
 - d. współpraca wszystkich podmiotów pracujących na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny,
 - e. aktywizacja seniorów do życia w środowisku rodzinnym i lokalnym.
- 5) wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- 6) zapewnienie dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi różnych form pomocy:
- a. wspieranie świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży ze środowisk wymagających wsparcia,
 - b. uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży,
 - c. współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych, rozwój i wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych,
 - d. organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych,
 - e. wspieranie dzieci z rodzin nie posiadających możliwości finansowych w rozwijaniu uzdolnień,
 - f. aktywizacja młodego pokolenia poprzez promowanie idei wolontariatu.

Realizowane w ramach niniejszego Programu zadania koncentrować będą się na zasadach pomocniczości o charakterze profilaktycznym i aktywizującym m. in. na podtrzymywaniu i utrwalaniu samodzielności rodzin ze szczególnym uwzględnieniem pracy asystenta rodziny oraz zwiększeniu roli działań profilaktycznych, osłonowych oraz aktywnych form pomocy zarówno dziecku, jak i jego rodzinie.

1. PODSTAWY PRAWNE

Zadania przyjęte do realizacji w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w powszechnie obowiązujących przepisami prawa regulującymi treść programu i wpływającymi na jego realizację, w szczególności należą do nich:

- 1) przepisy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 2) przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego,
- 3) przepisy o pomocy społecznej,
- 4) przepisy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- 5) przepisy o świadczeniach rodzinnych,
- 6) przepisy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- 7) przepisy o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- 8) przepisy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 9) przepisy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 10) przepisy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- 11) przepisy o systemie oświaty,
- 12) Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Mszana na lata 2023- 2032.

2. DIAGNOZA

2.1. Sytuacja demograficzna Gminy Mszana

Gmina Mszana to gmina wiejska województwa śląskiego, będąca częścią powiatu wodzisławskiego. W 2023 r., liczba ludności gminy Mszana wyniosła 7.535 osób, w stosunku do roku poprzedniego zmalała o 55 osób, co stanowi ujemny przyrost naturalny.

Tabela nr 1 Liczba mieszkańców gminy Mszana w latach 2021-2023

	2021r.	2022r.	2023r.
Liczba mieszkańców	7516	7589	7534

Źródło: Opracowanie własne OPS w Mszanie

Poniższa tabela przedstawia strukturę ludności gminy Mszana w latach 2021- 2023. Największą grupą mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, co sprzyja rozwojowi gminy, a tym samym rozwojowi młodego społeczeństwa, rozkwicie rodzin, inicjowaniu w przemiany społeczne, zaangażowaniu w życie społeczne i zawodowe.

Tabela nr 2 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Mszana w latach 2021-2023

	2021r.	2022r.	2023r.
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1659	1749	1605
Liczba osób w wieku produkcyjnym	4488	4445	4409
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1369	1395	1520

Źródło: Opracowanie własne OPS w Mszanie

2.2. Placówki Oświatowe

Bardzo ważnym elementem polityki społecznej jest polityka integracji i edukacji oraz wyrównywania szans rozwojowych dzieci i młodzieży m.in. poprzez edukację, rozwój w placówkach szkolnych i przedszkolnych.

Dla dzieci wychowanie przedszkolne jest szansą na wczesne wspieranie rozwoju w sferze poznawczej, funkcjonalnej i społecznej. Rozwój przedszkolny w Gminie Mszana jest realizowany w 3 przedszkolach publicznych, które znajdują się w każdym sołectwie. Uczęszczają do nich dzieci w wieku 3-6 lat. Przedszkola są dostosowane również do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością, co umożliwia dostęp rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi do publicznej, najbliższej placówki oraz pozwala na integrację dzieci.

Edukacja szkolna w Gminie Mszana realizowana jest w Szkole Podstawowej w Mszanie i Gogołowej oraz w Zespole Szkolno - Przedszkolnym w Połomi, w skład którego wchodzi: przedszkole i szkoła podstawowa.

Tabela nr 3 Placówki wychowania przedszkolnego oraz edukacyjne w gminie Mszana w okresie 2021-2023

Placówki Edukacyjne	30.09.2021r.		30.09.2022r.		30.09.2023r.	
	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.	Ogółem dzieci	w tym dz. z niepełno.
Gminne Przedszkole w Mszanie	150	2	151	2	150	4
Szkoła Podstawowa w Mszanie	326	16	340	17	311	14
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Połomi	382	6	386	5	394	4
Szkoła Podstawowa	246	4	250	4	254	3
Przedszkole	136	2	136	1	140	1
Szkoła Podstawowa w Gogołowej	168	4	163	3	172	3
Szkoła Podstawowa	118	3	113	2	123	3
Przedszkole	50	1	50	1	49	0
Suma	1026	28	1040	27	1027	25

Źródło: Opracowanie własne OPS w Mszanie

Gmina Mszana dąży do zaspokojenia potrzeb edukacyjnych i zapewnienia jak najlepszego dostępu do edukacji wczesnoszkolnej i szkolnej. Ponadto każda placówka oświatowa w gminie otwarta jest na potrzeby dzieci z niepełnosprawnością, które integrują się ze społecznością szkolną i traktowane są na równi.

Każda z placówek oświatowych w gminie Mszana jest wyposażona w stołówki, gdzie przygotowywane są gorące posiłki, z którego każde dziecko może skorzystać. Jak wynika z poniższej tabeli liczba dożywianych dzieci z roku na rok wzrasta. Świadczyć o tym może różnorodność i jakość posiłków, możliwość dziecka zjedzenia w ciągu dnia jednego gorącego posiłku w atrakcyjnej cenie.

Tabela nr 4 Liczba dzieci objętych dożywianiem w latach 2021-2023

Placówki Edukacyjne	30.09.2021r.		30.09.2022r.		30.09.2023r.	
	Liczba dożywianych dzieci	w tym dofinansowanie z OPS	Liczba dożywianych dzieci	w tym dofinansowanie z OPS	Liczba dożywianych dzieci	w tym dofinansowanie z OPS
Gminne Przedszkole w Mszanie	150	7	151	4	150	4
Szkoła Podstawowa w Mszanie	163	4	194	13	174	7
Zespół Szkolno –	272	1	284	3	294	1

Przedszkolny w Połomi						
Szkoła Podstawowa	136	1	148	1	154	1
Przedszkole	136	0	136	2	140	0
Szkoła Podstawowa w Gogołowej	130	6	133	5	231	5
Szkoła Podstawowa	80	3	83	4	181	4
Przedszkole	50	3	50	1	50	1
Suma	715	18	762	25	849	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z placówek oświatowych.

Jedną z form pomocy jaką realizuje tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej jest wsparcie w formie dożywiania dzieci w placówkach oświatowych co stanowi ok. 2,5 % dzieci dożywianych w okresie badanym. Liczba dzieci, którym OPS udzielił takiej pomocy utrzymuje się na podobnym poziomie. Znaczący wzrost odnotowano w 2022 r. Zauważyć można więc niestabilną potrzebę udzielania takiej formy pomocy.

2.3 Pomoc Społeczna

Podstawą udzielania pomocy rodzinom z dziećmi są różne powody: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc domowa, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Tabela nr 5 Główne powody przyznawania pomocy w latach 2021-2023

Problematyka	2021r.		2022r.		2023r.	
	I.os. w rodz.	Liczba dzieci	I.os. w rodz.	Liczba dzieci	I. os. w rodz.	Liczba dzieci
bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym rodziny:	69	52	79	45	57	37
bezrobocie	39	12	15	1	25	0
ubóstwo	60	19	48	11	35	9
niepełnosprawność	64	19	68	25	63	24
potrzeba ochrony macierzyństwa	32	22	16	10	10	6
długotrwała ciężka choroba	19	3	13	3	26	12
Problemu z nadużywaniem alkoholu	26	6	16	6	8	0
przemoc w rodzinie	9	6	11	7	6	4
bezdomność	4	0	4	0	3	0
trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	4	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OPS w Mszanie

W 2023 r. najwięcej dzieci korzystających z pomocy OPS było wśród rodzin, gdzie występowała bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, drugą pozycję zajmuje niepełnosprawność, a trzecią długotrwała choroba.

Duże znaczenie w poprawie sytuacji finansowej rodzin, mają między innymi: świadczenia wychowawcze czy też wzrost minimalnej płacy, co ma odzwierciedlenie w powodach korzystania z pomocy społecznej. Prawie o połowę zmniejszyła się liczba dzieci dotkniętych problemem ubóstwa. Wśród powodów przyznawania pomocy pierwsze miejsce zajmuje bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, aczkolwiek widać stopniowe zmniejszanie się tego problemu.

Rodziny z dziećmi objęte są wsparciem przez tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej w różnych formach jest to m.in. praca asystenta rodziny, praca socjalna, dożywianie w szkołach i przedszkolach, udział w programie POPŻ, organizowanie wypoczynku letniego i zimowego, kierowanie do placówki wsparcia dziennego - Świetlicy Środowiskowej w Połomi, wsparcie psychologa, prawnika, asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością.

Asystent rodziny

Asystenta rodziny organizuje pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. W systemie wspierania rodzin w wypełnianiu podstawowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych, należy rodzinę wspomagać i wspierać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie i nauczyć się pokonywać sytuacje, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Poniższa tabela przedstawia, że na przełomie lat 2021r.-2023r. ilość rodzin objętych pomocą asystenta rodziny nieznacznie wzrasta. Liczba osób w tych rodzinach, jak i dzieci również rośnie. Sytuacja ta pokazuje, że rola asystenta jest bardzo ważna i zapotrzebowanie na ten rodzaj wsparcia jest coraz większe.

Tabela nr 6 Wsparcie asystenta rodziny w Gminie Mszana na przełomie lat 2021-2023

Liczba rodzin	2021r.			2022r.			2023r.		
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba dzieci
Ogółem	7	33	19	10	43	23	9	43	26
Liczba rodzin asystenta rodziny z OPS	1	5	3	4	17	9	3	15	8
Liczba rodzin asystenta rodziny zobowiązanych przez Sąd	6	28	16	6	26	14	6	28	18

Źródło: Opracowanie własne OPS w Mszanie

Analizując powyższe dane można też zauważyć, że coraz częściej rodziny same wnioskuje o przyznanie pomocy w formie asystenta a ilość rodzin zobowiązanych do współpracy z asystentem przez Sąd utrzymuje się na tym samym poziomie.

Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Są to tzw. rodziny wspomagające, rodziny zastępcze czy Powiatowe Ośrodki Wsparcia, Domy dziecka, asystent rodziny.

Tabela nr 7 Piecza zastępcza – koszty w latach 2021-2023

Forma pieczy zastępczej	Liczba umieszczonych dzieci			Poniesione koszty		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Placówki Opiekuńczo - Wychowawcze	0	1	1	0,00	2.830,81	6.808,79
Rodziny zastępcze	4	4	4	9.240,10	10.190,90	10.704,11
Ogółem	4	5	5	9.240,10	13.021,71	17.512,90

Źródło: Opracowanie własne OPS w Mszanie

Jak wynika z powyższej tabeli, w roku 2023 jedno dziecko z terenu Gminy Mszana przebywało w Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej – Powiatowej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim, co generuje koszty w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej w wysokości 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka.

Poza tym liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych utrzymuje się na tym samym poziomie. Dzieci te są w rodzinach zastępczych spokrewnionych, najczęściej u dziadków ze względu na śmierć rodzica lub na bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych rodziców.

Zasady finansowania wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowane są na podstawie art. 191 pkt. 9,10,11 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, gdzie do zadań gminy należy ponoszenie częściowe wydatków związanych z pobytem dziecka w pieczy zastępczej.

Pomoc społeczna realizuje także wsparcie w formie świadczeń:

1. Świadczenia niepieniężne tj:

1) pomoc rzeczowa - dożywiania w szkołach, (została opisana w dziale 2.2)

2) udział w programie POPŻ,

Rodziny mogą korzystać ze wsparcia w formie produktów żywnościowych, a także bezpłatnych szkoleń i warsztatów dotyczących m.in. przygotowywania dla rodziny smacznych posiłków, diety oraz zdrowego odżywiania, sprawnego zarządzania budżetem domowym, zapobiegania marnowaniu żywności.

Tabela nr 8 Pomoc w ramach POPŻ na przełomie lat 2021-2023

Liczba rodzin	2021r.	2022r.	2023r.
Wszyscy	200 osób/ 73 rodziny	200 osób/67 rodzin	170/58 rodzin
Liczba rodzin z dziećmi	38	38	36

Źródło: Opracowanie własne OPS w Mszanie

W okresie objętym badaniem liczba rodzin korzystających z tej formy pomocy nieznacznie zmalała, jednakże liczba rodzin z dziećmi utrzymywała się na podobnym poziomie. Sytuacja taka świadczy o nieustającej potrzebie udzielania wspomnianej pomocy w tej formie.

3) udział w wypoczynku letnim

Położenie Gminy Mszana na terenie wysoko uprzemysłowionym powoduje większe zanieczyszczenie powietrza, dlatego też dbając o zdrowie dzieci tutejszy Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Kuratorium Oświaty w Katowicach organizuje kolonie nad morzem, gdzie są tereny z najczystszy powietrzem.

Tabela nr 9 Wypoczynek na przełomie lat 2021-2023

Wypoczynek	2021r.		2022r.		2023r.	
	Miejscowość	Ilość dzieci	Miejscowość	Ilość dzieci	Miejscowość	Ilość dzieci
Finansowane z GKRPA	Ostrowo	9	Jastrzębia Góra	8	Ełk	7
Finansowane przez Kuratorium	Dźwirzyno	2	Łeba	2 (UKR)	Poddąbie	2
Razem		11		10		9

Źródło: Opracowanie własne OPS w Mszanie

W okresie ostatnich trzech lat liczba dzieci korzystających z takich wyjazdów utrzymywała się na podobnym poziomie.

4) wsparcie psychologa indywidualne spotkania

Pomoc psychologa jest w dzisiejszych czasach bardzo potrzebna. Coraz więcej osób korzysta z tej formy pomocy - ludzie są coraz bardziej otwarci na pomoc psychologa.

Tabela nr 10 Rodziny korzystające z pomocy w formie porad psychologa w okresie od 2021-2023

Liczba rodzin	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Liczba konsultacji z psychologiem	93	68	102
Liczba osób korzystających z pomocy psychologa	27	20	26
Liczba dzieci korzystających z pomocy psychologa	8	8	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych tut. OPS.

Z powyższej analizy wynika, że liczba dzieci objętych tym wsparciem w ostatnich latach dwukrotnie wzrosła. To może świadczyć o tym, iż dzieci we współczesnym świecie mają coraz więcej problemów i trudności, i nie są w stanie żeby sobie same z nimi poradzić.

5) Karta Dużej Rodziny

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje dla mieszkańców naszej Gminy możliwość skorzystania z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. To kolejna możliwość wspierania rodzin z trójką i więcej dzieci. Karta upoważnia każdego członka rodziny wielodzietnej do zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu ofert handlowych, kulturalnych i rekreacyjnych czy też bardzo popularnej zniżki ceny przez firmę Tauron.

Tabela nr 11 Rodziny korzystające z pomocy w formie „Karty Dużej Rodziny”

Liczba rodzin	2021		2022		2023		Stan na dzień 31.12.2023r.	
	Forma tradycyjna	Forma elektroniczna	Forma tradycyjna	Forma elektroniczna	Forma tradycyjna	Forma elektroniczna	Forma tradycyjna	Forma elektroniczna
Karta Dużej Rodziny- ilość wydanych kart	142	1048	299	303	167	167	1638	1616

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych tut. OPS.

Od roku 2021 można korzystać także z karty w formie elektronicznej, co sprzyjało większemu zainteresowaniu programem. Na dzień 31 grudnia 2023 r. łącznie wydano około 3.250 kart.

6) Procedura Niebieskiej Karty

Przemoc domowa w rodzinie może dotknąć każdego człowieka bez względu na wiek, wykształcenie czy pozycję społeczną. Dzieci z rodzin dotkniętych przemocą są najbardziej bezbronni i narażone na niebezpieczeństwo. Jako członkowie społeczeństwa wymagający szczególnej pomocy i ochrony. Pomoc taka udzielana jest m.in. poprzez realizację procedury Niebieskiej Karty.

W latach 2021-2023 zauważa się wzrost występowania zjawiska przemocy domowej. Bardzo często pojawia się zależność między stosowaniem przemocy, a problemem alkoholowym, czego są świadkami dzieci. Tutejszy Ośrodek zapewnia pomoc takim rodzinom poprzez kierowanie osób do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela nr 13 Przemoc i problem alkoholowy w latach 2021-2023

	2021 r.		2022 r.		2023 r.	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
Rodziny w których prowadzona jest/była procedura „NK”	19	18	18	18	22	34
w tym rodziny z problemem alkoholowym	14	6	12	6	15	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych tut. OPS.

7) kierowanie do placówki wsparcia dziennego

Świetlica Środowiskowa w Połomi jako placówka wsparcia dziennego jest w strukturze organizacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Mszanie.

Głównym celem Świetlicy jest wzbogacenie rozwoju osobowości dziecka, zapewnienie opieki wychowawczej, tworzenie warunków do nauki, pomoc w nauce, zapewnienie możliwości rozwijania zainteresowań oraz indywidualnych uzdolnień, organizowanie czasu wolnego, uczenie się dobrych manier, kultury osobistej, zachowania, pomocy i wsparcia drugiemu człowiekowi oraz integracja z grupami społecznymi.

Liczba wychowanków uczęszczających na zajęcia stałe w Świetlicy Środowiskowej w badanym okresie wzrosła. Średnia liczba dzieci uczestnicząca w zajęciach to 11 osób.

Tabela nr 14 Placówka wsparcia dziennego na terenie Gminy Mszana w latach 2021-2023

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
	Ogólna l. dzieci/ l. miejsc	Ogólna l. dzieci/ l. miejsc	Ogólna l. dzieci/ l. miejsc
Świetlica Środowiskowa w Połomi	11/12	9/12	13/12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Świetlicy Środowiskowej w Połomi.

Ponadto Świetlica Środowiskowa realizuje różnorodne programy i wydarzenia skierowane do dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów mające na celu promowanie zdrowego stylu życia oraz utrwalenie postaw abstynenckich.

8) praca socjalna

Na terenie gminy Mszana tutejszy Ośrodek na bieżąco monitoruje sytuacje dzieci w rodzinach objętych wsparciem. Ponadto prowadzimy współpracę z placówkami oświatowymi (szkoły, przedszkola), Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz innymi instytucjami zajmującymi się sprawami rodziny. W przypadku stwierdzenia niepokojącej sytuacji w rodzinie, zagrożenia zdrowia i życia dzieci – niezwłocznie o takich sprawach informujemy odpowiednie służby.

2. Świadczenia pieniężne skierowane dla rodzin z dziećmi

Każda rodzina, aby skorzystać z pomocy finansowej musi spełniać różne przesłanki, a także wykorzystać własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna oferuje wiele form wsparcia finansowego dla rodzin z dziećmi: zasiłki celowe w tym m.in. na zakup żywności, odzieży, obuwia, opału oraz zasiłki okresowe.

Inna formą pomocy dla rodzin z dziećmi proponuje dział świadczeń rodzinnych. Są to świadczenia ujęte w poniższej tabelce.

Tabela nr 15 Struktura świadczeń skierowanych dla rodzin z dziećmi w Gminie Mszana w okresie 2021-2023

Rodzaj Świadczeń	30.09.2021r.			30.09.2022r.			30.09.2023r.		
	Liczba dzieci	Liczba świadczeń	łączna kwota wypłaconych świadczeń	Liczba dzieci	Liczba świadczeń	łączna kwota wypłaconych świadczeń	Liczba dzieci	Liczba świadczeń	łączna kwota wypłaconych świadczeń
Zasiłki rodzinne	198	1995	215.792	191	1860	200.928	132	1319	150.725
Becikowe	36	36	36.000	32	32	32.000	28	28	28.000
Świadczenia pielęgnacyjne	42	514	1008.561	44	590	1.247.069	47	609	1.496.922
Zasiłki pielęgnacyjne na dzieci (do 16 r.ż)	66	745	156.962	70	766	165.333	73	708	152.815
Świadczenia rodzicielskie	40	255	226.991	39	265	244.854	31	192	168.112

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych OPS w Mszanie

W ogólnej ocenie badanego okresu można przyjąć, że ilość pobieranych świadczeń rodzinnych nieznacznie spada. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być poprawa sytuacji materialnej i bytowej rodzin z dziećmi. Z kolei zauważa się zwiększenie liczby dzieci z niepełnosprawnością, a co za tym idzie przyznawania im pomocy w formie zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego.

Dodatkowo Dział Świadczeń Rodzinnych przyznaje świadczeniobiorcom różne świadczenia tj.: z funduszu alimentacyjnego, dodatek osłonowy, węglowy, dla gospodarstw domowych, elektryczny, świadczenie wychowawcze, „Dobry Start”, refundacja podatku VAT za paliwa gazowe, świadczenia w ramach ustawy „Za życiem” i inne. Powyższe świadczenia nie wpływają bezpośrednio na dzieci, jednakże zabezpieczają byt całej rodziny, co ma wpływ na komfort i bezpieczeństwo dzieci, a zarazem większe możliwości ich rozwoju i edukacji.

3. Inne Instytucje

Stypendium szkolne, zasiłek szkolny i wyprawka szkolna to kolejne formy wsparcia dla dzieci, które realizowane są w Urzędzie Gminy Mszana. Zasiłek szkolny przysługuje uczniowi, który jest przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego.

Tabela nr 16 Świadczenia realizowane przez Urząd Gminy dla rodzin z dziećmi w latach 2021-2023

Rodzaje wsparcia	Liczba osób 2021 r.	Liczba osób 2022 r.	Liczba osób 2023 r.
Stypendium szkolne	6	5	4
Zasiłek Szkolny	2	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Gminy Mszana.

Ilość pobieranych stypendiów szkolnych nieznacznie się zmniejsza z roku na rok. W 2021 r. wypłacono 2 zasiłki szkolne. Natomiast zasiłków szkolnych w latach 2022- 2023 nie wypłacano.

WNIOSKI

Wspieranie rodzin prowadzone jest za zgodą rodziny i aktywnym ich udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Realizowane jest dla dobra dziecka, dla dobra rodziny i w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i w wychowaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Gmina Mszana jest gminą prorodzinną, otwartą na liczne działania, zdrowie, rozwój, inwestycje skierowane do mieszkańców, w tym dla rodzin z dziećmi. Priorytetem jest dobro, bezpieczeństwo i opieka dzieci i młodzieży, gdyż oni są przyszłością istnienia i rozwoju naszej gminy.

3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE WSPIERANIA RODZINY NA TERENIE GMINY MSZANA

Instytucje i organizacje realizujące zadania i działania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne instytucje pełniące funkcje wspierające:

1. Urząd Gminy Mszana
 - 1) darmowe porady prawne
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie
 - 1) Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica Środowiskowa w Połomi
 - 2) Darmowe wsparcie psychologa
3. Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
4. Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Punkt Informacyjno - Konsultacyjny ds. Uzależnień,
6. Gminny Ośrodek Sportu w Mszanie,
7. Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Mszanie, w tym Kluby Seniora
8. Niepubliczne podmioty medyczne, w tym:
 - 1) NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Dariusz Chałupski
 - 2) Praktyka Stomatologiczna Beata Lasok – Barteczko
 - 3) NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Grzegorz Kiwic
 - 4) Praktyka Stomatologiczna lek.dent. Agata Kufieta
9. Placówki oświatowe, w tym Zespoły Szkół, Przedszkole,
 - 1) Szkoła Podstawowa w Gogołowej ul. Wiejska 89

- 2) Zespół Szkolno – Przedszkolny w Połomi, ul. Szkolna 21
- 3) Szkoła Podstawowa w Mszanie, ul. Sportowa 3
- 4) Gminne Przedszkole w Mszanie, ul. 1 Maja 81

10. Organizacje pozarządowe:

- 1) Powiatowy Ośrodek Wsparcia – CARITAS,
- 2) Uczniowski Międzyszkolny Klub Sportowy DELFIN,
- 3) Ludowy Klub Kolarski „GOSMSZANA”
- 4) Ludowy Klub Sportowy „START MSZANA”
- 5) Ludowy Klub Sportowy „PŁOMIEŃ POŁOMIA”

11. inne:

- 1) Koła Gospodyń Wiejskich,
- 2) Związki Emerytów i Rencistów,
- 3) Kluby Seniora,
- 4) Koła Charytatywne.

4. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024 – 2026 są rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo wychowawczej oraz rodziny i dzieci umieszczone w pieczy zastępczej pochodzące z terenu Gminy Mszana. Każde dziecko, rodzina objęta pomocą ma prawo do ochrony swoich praw i wolności oraz wsparcia dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. tzw. rodziny dysfunkcyjne.

Rodzina jako naturalne środowisko rozwoju dziecka, przeżywając trudności w opiekowaniu się i ich wychowaniu, wymaga szczególnego wsparcia dla wszystkich jej członków, a w szczególności ich dzieci. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin w Gminie Mszana jest największą wartością dla społeczności lokalnej w każdej sferze życia.

5. KOORDYNATOR PROGRAMU

Realizacja Programu będzie koordynowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie.

6. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

6.1 Cel główny

Wsparcie rodziny jako naturalnego środowiska dziecka w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej.

6.2 Cel szczegółowy 1

Pomoc w opiece i wychowywaniu dziecka

Zadania:

- 1) zapewnienie dziecku będącemu w rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- 2) dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach i placówce wsparcia dziennego,
- 3) monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- 4) zapewnienie dzieciom pomocy opiekuńczo-wychowawczej,
- 5) zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
- 6) finansowanie działalności placówki wsparcia dziennego na terenie Gminy oraz zapewnienie środków finansowych na utworzenie nowych placówek.

Wskaźnik/Miernik:

- Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach
- Liczba i forma udzielonej pomocy

6.3 Cel szczegółowy 2

Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w celu przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania tej roli

Zadania:

- 1) zapewnienie pomocy asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczej i wychowawczej;
- 2) organizacja warsztatów i szkoleń dla rodziców, uczestnictwo w szkoleniach asystentów rodziny;
- 3) zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz organizowanie i informowanie o miejscach, w których udziela się wsparcia i pomocy;
- 4) podnoszenie kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych, poprzez organizowanie grup wsparcia, warsztatów, konsultacji i poradnictwa;
- 5) działania aktywizujące społecznie i zawodowo na rzecz rodzin, w których członkowie rodziny pozostają bez pracy;
- 6) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin problemowych, dysfunkcyjnych i środowisk patologicznych, w których występują m.in. problemy przemocy, uzależnień lub długotrwała choroba, niepełnosprawności, poprzez wypracowanie procedur służących wyłonieniu środowisk wymagających szczególnego nadzoru, wypracowanie procedury dotyczącej analizy sytuacji rodziny, zasadności przydzielania asystenta rodziny,
- 7) wypracowanie i wdrożenie standardów pracy z rodziną wielopokoleniową,
- 8) podsumowanie i analiza efektów pracy z rodziną.

Wskaźnik/Miernik:

- Liczba rodzin i dzieci w tych rodzinach
- Liczba i forma udzielonej pomocy

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024-2026 dokonywane będzie w ramach:

- 1) środków budżetu Gminy Mszana, dochodów z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych dla zadań realizowanych przez Placówkę Wsparcia Dziennego – Świetlicę Środowiskową w Połomi,
- 2) dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

8. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU

Koordynatorem Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszanie. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie przez Wójta Gminy Mszana w terminie do 31 marca każdego roku Radzie Gminy Mszana roczne sprawozdanie z realizacji zadań i ich potrzeb.

Uzasadnienie

Obowiązek opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny wynika z art. 16 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Wstęp do w/w ustawy brzmi: „Skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Mszana na lata 2024 -2026 jest utworzenie spójnego scentralizowanego systemu wsparcia dla dzieci i wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Instytucje i służby działające na rzecz dobra dziecka i rodziny powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrowane będą na dziecku, ale i na całej rodzinie jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach, gdy dziecko zostaje umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu przywrócenia przez nią funkcji opiekuńczej.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny dysfunkcyjnej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.